

קול צופיד

מרון הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

בהעלותך - תשס"ג - מאת מרון הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

הנשיאים? אלא הביאור הוא שהוא רצה לקבל גם חלק ב'חינוך' המשכן, כי ה'חינוך' הוא היסוד וההתחלה, וכל יסוד הוא דבר שיש בו מעלה וחשיבות מיוחדת, ומשום כך חלשה דעתו. ראה הקדוש ברוך הוא שחשקה נפשו ביותר לקבל חלק בחינוך וביסוד, ונתן לו את חנוכת המנורה, היינו הדלקתה.

מדוע נצטוו אהרן במנורה ולא בניו

המפרשים דנים האם בני אהרן גם נצטוו להדליק ולהיטיב את הנרות, או שמא אין המצוה הזו אלא על אהרן בלבד, שכן לא הוזכר בפסוק 'ידבר אל אהרן ואל בניו וכדומה? לדעת הרמב"ן, גם בניו נצטוו להדליק ולהיטיב את המנורה, וזה שהוזכר רק אהרן כי היתה לו בזה מעלה מיוחדת, וז"ל הרמב"ן: "וטעם ויעש כן אהרן - לומר שהוא היה המדליק אותן כל ימיו, ואע"פ שהמצוה כשרה בבניו כמו שנאמר (שמות כז, כא) יערוך אותו אהרן ובניו, אבל היה הוא מזדרז במצוה הגדולה הזאת הרומזת לדבר עליון וסוד נשגב וכו' ומפני זה אמר גם עתה 'ידבר אל אהרן בהעלותך', ולא אמר 'ידבר אל אהרן ואל בניו בהעלותכם', עכ"ל. הרי שאהרן הכהן קיים את המצוה הזאת בהתלהבות מיוחדת ולא רצה לוותר עליה כל חייו למרות שגם בניו יכלו לקיימה, ועל כן נקראת המצוה על שמו בלבד.

מצוה המוטלת עליו לא יתננה לאחרים

אדם שמביא את טליתו לבהכ"ס להתעטף בה, והנה הוא רואה שלאביו או לרבו אין טלית, דנו הפוסקים האם הוא צריך לכבדם להתעטף בטליתו ראשונים, או שנאמר שכיון שהמצוה מוטלת עליו אין עליו חובה לתת להם? ויש פוסקים להלכה שקודם יקיים את המצוה בעצמו ואחרי כן יוכל לתת להם את הטלית. מכאן שמצוה שאדם חייב בה, לא יעבירנה לאחרים, אלא יזדרז בה ביותר לקיימה בשמחה ובהתלהבות, ואחרי כן ידאג לאחרים. וכך גם נהג אהרן הכהן, ולא רצה לתת לבניו את המצוה אלא קיימה בעצמו, ועל כן נקראת המצוה על שמו.

"ויעש כן אהרן"

על הפסוק "ויעש כן אהרן", אומרים חז"ל ומובא ברש"י (פרק ח' פסוק ג') "להגיד שבחו של אהרן שלא שינה". היעלה על הדעת שאהרן הכהן ישנה? והאם זה שבח שלא משנה? אלא שבכל יום ויום הדליק אהרן הכהן את המנורה בחשק והתלהבות כמו בפעם הראשונה. למשל, כשאדם מקיים מצוות סוכה או מצוות לולב, ביום הראשון התלהבותו גדולה מאד, אבל ביום הושענא רבה איננו מתלהב כל כך מהסוכה. או נער בר מצוה שמניח תפילין בפעם הראשונה חשקו והתלהבותו גדולים עד מאד, אבל אט אט כשמזדקן חשקו יורד. אבל אצל אהרן הכהן חשקו והתלהבותו לא דעכו, אלא בכל יום ויום היה זה כבפעם הראשונה.

לעשות רצונך אלוהי חפצתי

בעל אוה"ח הקדוש כותב על הפסוק "ויעש כן אהרן" (פרק ח' פסוק ג'): "צריך לדעת למה הוצרך לומר אל מול פניו וכו', ובסוף דבריו כתב: "גם רמז באומרו כאשר צוה ה' את משה - להודיע שבחו של אהרן, כי מה שעשה אהרן לא עשאו לצד המעלה והכבוד אשר האמיר אותו ה' אלא לצד עשות מצות ה', על דרך אומרו (תהלים מ) לעשות רצונך אלהי חפצתי".

השיעור לעילוי נשמת:

מרון הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

פרשת השבוע: בהעלותך

השיעור נמסר ע"י הרב מרדכי אליהו זצוק"ל, בשנת תשס"ג.

המנורה במשכן ובמקדש, נרות שבת

המנורה במשכן ובמקדש, נרות שבת

פרשתנו פותחת בעניין הדלקת המנורה, ומזכירה גם את מעשה עשיית ובניית המנורה: (במדבר פרק ח', פסוקים ב - ד) "דבר אל אהרן ואמרתי אליך בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה לאירו שבעת הנרות. ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרתיק פאשר צנה ה' את מנשה. וזה מעשה המנורה מקשה זקב עד ירכה עד פרחתה מקשה הוא כמראה אשר הראה ה' את משה כן עשה את המנורה". מפרשי החומש ובעלי המוסר דלו לימודים חשובים ותוכחת מוסר גדולה מכל חלק שבפסוקים אלו, ויש לראות את דברי רש"י שמביא את עיקרי הדברים.

מי בנה את המנורה?

נשאלת השאלה מדוע הוזכר כאן בפרשתנו מעשה המנורה, והרי כבר פורט ענין זה בפרשת תרומה? והנה, רש"י מביא שני פירושים:

א. שהקב"ה הראה למשה כיצד עושים מנורה עם פרחיה וכו' כשהיא מקשה אחת

ב. פירוש שני, שהקב"ה עשה את המנורה מקשה, וז"ל: "ומדרש אגדה, ע"י הקב"ה נעשית מאלה" (עין רש"י פרק ח' פסוק ד'). והחסבר לכך שהמנורה נעשתה על ידי הקדוש ברוך הוא ולא על ידי אדם, כיון שלא הצליחו לעשותה, לפי שקשה מאד לעשות מנורה שמורכבת מירד, מפרחים, מגביעים ועוד, והכל מקשה אחת. ומיהו, בתרגום יונתן בן עוזיאל חולק וכותב, וז"ל: "וידן עובד מנרתא מינא קשיא דדהב עד בסיס דידה ועד שושנייהא עובד אומן בקורנסא היא מתעבדא", מדבריו משמע שנעשתה על ידי אדם שהיה אומן והיה מכה בפטיש ובקורנס עד שנעשתה יפה.

בהעלותך את הנרות

חז"ל למדו מהפסוק "בהעלותך" - שתהא השלהבת עולה מאלה. ועוד דרשו חכמים מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומיטיב (עין רש"י פסוק ב').

וידוע שגובהה של המנורה היה בשה"כ ח"י טפחים (ולמחמירים בשיעור טפח היה גובהה מטר ושמונים), א"כ לשם מה היה זקוק אהרן הכהן לעלות על מדרגה כדי להדליקה?

אלא אמרו המפרשים, שעל מצחו של אהרן היה ציץ, ואסור לאדם להרים את ידו מעל הציץ, ועל כן היה זקוק לעלות על מדרגה, כדי להדליק את המנורה באופן שלא תגבה ידו מעל הציץ.

מדוע חלשה דעתו של אהרן?

רש"י מביא את דברי המדרש מדוע נצטוו אהרן להדליק את המנורה, וז"ל: "למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו שלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו - אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות". ויש להבין מדוע חלשה דעתו של אהרן, והרי הוא נצטוו להקריב את כל הקרבנות בין ציבור ובין יחיד, בין בימות החול ובין בשבתות וחגים, כולל קרבנות

קול צופיך

מִן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרָה"ג הַמְּקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הַרְבֵּי מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

בהעלותך - תשס"ג - מאת מִן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרָה"ג מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

והוון מטפחין לאחורי ידיהון בשובתא (היו מחיאות כפיים בשינוי כמו שנוהגים היום). עבר רבי מאיר ושמע קלהון, אמר, רבותינו! הותרה השבת? (צעק והוכיח אותם על שהם מוחאים כפיים בשבת. והוא לא ידע שמחאו כפיהם בשינוי כי רק שמע את קול מחירות הכפיים וסבר שמחאו כדרכם בחול ויש בזה איסור וגזרה שמא יתקן כלי שיר, עיין שו"ע סי' של"ט). שמע רבי קליה אמר מי הוא זה שבא לרדותינו בתוך ביתנו! ואית דאמרי הכין אמר מי הוא זה שבא לצנענו בתוך ביתנו. שמע רבי מאיר קליה וערק (בתחילה לא ידע רבי מאיר שרבנו הקדוש בסעודה, ומשמע את קולו ברח משם כי לא רצה שרבנו הקדוש יראה אותו שלא לצער) נפקין פריי בתריה מפרי אפרח רוחא פיקייליה מעל קדליה דר"מ (הרוח העיפה את גלימתו מעל כתפיו של רבי מאיר, שהיה לבוש כמו שהתלבש בבא סאלי ע"ה). אודיק רבי מן כוונתא וחמא קדליה דרבי מאיר מן אחורוי (והכיר רבנו הקדוש את ר"מ מאחוריו). אמר, לא זכית אנא לאורייתא אלא בגין דחמית קדליה דרבי מאיר מן אחורוי". מכאן למדו חכמי הפסח שראיית הרב בשעת מסירת השיעור מועילה להבין את הדברים שהוא אומר לפחות בחציים, לפי שתנועות הידיים והגוף מעבירים את מסר הדברים יותר מאשר שמיעה מהקלטה וכדומה. ועל כן, לא יאמר אדם שלא צריך לטרוח ולראות שיעור שנמסר מפי הרב ישירות, אלא ישמע את ההקלטה, כי יש בדבר זה חשיבות ומעלה להפנמת הדברים יותר משמיעה בעלמא. ועוד, ברור הוא, שלימוד תורה חשוב אפילו ביחיד, עכ"ז ברוב עם הדרת מלך.

קיום המצוות בהתלהבות ובשמחה

כתוב "כמראה אשר הראה ה' את משה כן עשה את המנורה". חז"ל אומרים ב - ג' דברים נתקשה שמרע"ה: בעשיית המנורה, עד שהראהו הקב"ה באצבע ואמר לו "זוה מעשה המנורה". וכן בעניין קידוש החודש, שאמר לו הקב"ה החודש 'זה' והראה לו באצבע. כמו כן התקשה משה רבנו מהו מחצית השקל, והראה לו הקב"ה מטבע של אש. ויש להבין, בשלמא קידוש החודש מובן מדוע התקשה שזה באמת חכמה מיוחדת שצריך ללמודה מפי השכינה (והזכרנו כמה פעמים שהראב"ד שלא חסד בלשונות חריפים בהשגותיו נגד הרמב"ם, כשהגיע להלכות קידוש החודש אמר שכל מה שהרמב"ם אומר הוא מסכים עמו כי זו מלאכה מיוחדת וידי תכון עמו). אבל בנוגע למחצית השקל מדוע התקשה שמרע"ה, וכי לא ידע מהו שקל, שילך וישאל את מרת ציפורה אשתו ותאמר לו: אלא שאין הדברים כפשוטו, ורצה הקב"ה ללמד את עם ישראל דרך בקיום המצוות: אומר הקב"ה 'זה יתנו כל העובר על הפקודים', והראה לו מטבע של אש, ללמדנו שאת המצוות צריכים לקיים בלהט, בהתלהבות ובחשק! וכמו שאומר רבנו בעל הבן איש חי על הפסוק 'וישמו בשמחה', שכאשר מקיימים מצוה בשמחה, מקבלים שכר יותר מאשר בזמן שמקיימים אותה בסתם, ויש לזה מעלה חשובה ביותר. ועיין להחיד"א זצ"ל בספרו על התהלים "יוסף תהילות" על הפסוק "וצדיקים ישמחו יעלצו לפני אלוקים וישמחו בשמחה" (פרק סח, פסוק ד') - שאדם ששמח במצוה, היא מצוה מיוחדת ומקבלים שכר מיוחד על השמחה בקיום המצוה (ועיין שם עוד פירושים).

צעקו - וה' שומע

בפרשה נכתב גם דין פסח שני, (במדבר פ"ט ו, ז) 'וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טִמְאִים לִנְפֹשׁ אָדָם וְלֹא יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפְנֵי אֶהֱרֹן בַּיּוֹם הַהוּא. וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הִקְהַמָּה אֵלָיו אֲנַחְנוּ טִמְאִים לִנְפֹשׁ אָדָם לָמָּה נִגְרַע לְבַלְתִּי הַקָּרֵב אֶת קִרְבֶּן ה'

בד"כ כשאדם עושה דבר חשוב, הוא מתמלא בהרגשה טובה ובשביעות רצון. אבל אהרן הכהן עשה את הכל אך ורק כציווי הבורא.

ועל זה אמרו "אהרן ובניו" - אהרן מטיב את הנרות. וכי אהרן היה רק מנקה את הכוסות? אלא אומר אהרן הדלקת הנרות והטבתן זה היינו הך. והקרבת הקרבנות או שפיכת הדשן זה כמו הדלקה.

יועש כן אהרן' - שנעשה הנס על ידו

ויש להבין, הרי הקב"ה מצוה את משה רבנו לדבר אל אהרן שידליק את המנורה, והרי לא כתוב שמשה רבנו דיבר אתו כמו שנצטווה אלא מייד התורה כותבת 'יועש כן אהרן'! אלא הביאור הוא על פי דברי רש"י על הפסוק 'אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות', וז"ל: "יאירו שבעת הנרות - ששה שעל ששת הקנים, שלשה המזרחיים פונים למול האמצעי, הפתילות שבהן, וכן שלשה המערביים ראשי הפתילות למול האמצעי. ולמה, כדי שלא יאמרו לאורה הוא צריך". ענין הנרות הצדדיים שפנו לכיוון האמצעי היה כולו נס, ולא ניתן היה לעשות זאת בידי אדם שכן טבעה של השלהבת לעלות תמיד כלפי מעלה, ואינה נוטה על צידה. ורצה משה רבנו ע"ה לבחון את אהרן האם הוא מתאים וראוי שיעשה נס זה על ידו, ועל כן לא דיבר אליו, וניגש אהרן מייד לעשות זאת וראה משה שנטו השלהבות כלפי הנר האמצעי, אז הבין שאהרן אחיו הוא המתאים והראוי להדליק ולהטיב את הנרות, וזהו שכתוב 'יועש כן אהרן', כמו שצוה ה' את משה, אע"פ שמשה לא אמר לאהרן סדר ההדלקה.

המנורה - סמל האחדות של עם ישראל

מצינו בכמה מקומות שמשה רבנו ע"ה בוחן האם אנשים מסויימים ראויים לתפקיד זה או אחר. ואחד המקומות הוא אצל בצלאל שצוה אותו שיעשה את כלי המשכן לפני בניית המשכן, ואמר לו בצלאל: כלים שאני אעשה היכן אניח אותם, אולי הקב"ה צוה אותך לעשות ראשית את המשכן ואח"כ את כליו? אמר לו משה לבצלאל: נכון, האם בצל - קל היית ושמעת? ואמנם זה פלא, כי בשלמא אצל בצלאל היה הגיון היכן להניח את הכלים? וכן במעשה המנורה איזה הגיון שייך בכך שהשלהבות יפנו וייטו כלפי שאר הנרות, והרי זה מעשה נס. אלא, שרצה משה רבנו לבחון האם הבין אהרן הכהן את משמעותה של המנורה שבאה לסמל את האחדות בעם ישראל, ואת זאת הבין אהרן הכהן, וראה שכל חלקי המנורה כגון הכפתורים והגביעים והירכיים הם סמל לסוגים שונים של אנשים בעם ישראל, כי יש ביניהם שהם בגדר תמכין דאורייתא כמו ירך המנורה, ויש שהם האור של עם ישראל כמו האש, ויש שהם הגביעים של האש וכן על זה הדרך, ואמר אהרן שדבר זה קשה מאוד לביצוע, אלא שהקדוש ברוך הוא רוצה אחדות. משהבין זאת אהרן נעשה לו הנס, או אז הבין משה, שאהרן הוא האיש המתאים שיעשה הנס על ידו, לאחד את כלל ישראל.

חלק הראיה שבלמוד התורה

בירושלמי מובא מעשה עם רבנו הקדוש שהתבטא שלא זכה לתורתו אלא משום שראה את רבי מאיר מאחוריו (ואילו ראה אותו מלפניו על אחת כמה וכמה) וז"ל הירושלמי (ביצה פ"ה ה"א): "רבי הוה מסב לרבי שמעון בריה (ישב בסעודת שבת לכבוד שמחת חתונת בנו)

קול צופיך

מנן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

בהעלותך - תשס"ג - מאת מנן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

שכר בעולם הזה ולא רק בעולם הבא

הגמרא בע"ז (י"ט ע"ב) מספרת על אותו רוכל שמכר סם חיי, וביקש רבי אבהו לראות איזה סגולה היא זו, והראה לו הרוכל את הפסוק בתהלים "מי האיש החפץ חיים" וכו', עד שהתפעל מאוד רבי אבהו ואמר שכל חייו לא הרגיש בזה. ומובא בשם החפץ חיים וכו"כ בעל הבא"ח: וקשה, וכי באמת לא הרגיש רבי אבהו בפסוק כל כך יסודי ומפורסם זה? אלא, שכשנאמר לו אותו הרוכל את הדברים, הבין רבי אבהו שכל חייו חשב שכר מצוות אינו אלא בעולם הבא, אבל בעולם הזה ליכא, עד שבא אותו הרוכל ומדבריו הבין שגם בעולם הזה יש שכר בקיום המצוות. וזהו "מי האיש החפץ חיים" - בעולם הזה, "לראות טוב" - בעולם הבא שכולו טוב.

האם יש שכר אמיתי בעולם הזה?

במצוות כיבוד אב ואם התורה מדגישה שיש עליה שכר בעולם הזה - "למען יאריכון ימיו". יש אנשים החושבים שאם ישנו שכר בעולם הזה, הרי הוא בא לידי ביטוי בעושר וכדו', וטעות היא בידם (ויש אנשים שזכו במצות סנדקאות שהיא סגולה לעושר וטוענים שלא התעשרו) - והטעות נובעת מזה שלא השכילו להבין מהו עושר אמיתי, ואין עושר אלא בשמח בחלקו. ללמדך שאדם צריך להיות שמח בכל מה שהוא אוכל ולא יתלונן כלל על חלקו, וזהו העשיר האמיתי.

עשירים גדולים שהם עניים מרודים

דוגמה לכך שהעושר האמיתי לא נמצא אצל בעלי הממון ראיתי במו עיניי כאשר פעם דודי ראש ישיבת "פורת יוסף" הרב הגאון יהודה צדקה זצוק"ל ושאלו ללחט"א אני עצמי הלכנו לביתו של עשיר גדול אחד בעניין חשוב. כשנכנסנו למתחם הבית הגדול, ראיתי בחניה שיש כמה מכוניות חונות וכל אחת יותר מפוארת מהשניה (אני מעולם לא הורגלתי לראות כמה רכבים בבעלותו של אדם אחד וחשבתי לתומי שהוא בעל מוסך או מוכר מכוניות וכדומה). כשנכנסנו לבית, הוביל אותנו המשרת דרך מדרגות שעד אז לא ראיתי דוגמתם שכולם עשויות משיש (דבר זה לא היה קיים במקומותינו) והמעקה עשוי מזהב טהור, ועוד כהנה פריטים מפוארים בצורה מוגזמת לחלוטין. כשנכנסנו ללשכתו הודיע המשרת לבעל הבית שרוב פלוני ופלוני הגיעו אליו, אך היה נראה שהדבר לא עניין אותו כלל. ראינו אותו שהוא נשען על אדן חלוני המרהיב, ופניו נפולות מאוד. חשבתי בלבי שאולי נפטר לעגן את מצב רוחו של אדם לא מצאתי שום סיבה אחרת שיכולה לפטר את מצב רוחו של אדם שיש בבעלותו עושר כל כך גדול. דודי הרה"ג חכם יהודה זצ"ל היה אדם עדין ולא העיר לו מאומה על קבלת הפנים ה'נפולה' לה זכינו, אבל אני הייתי צעיר ואמרתי לו אתה לא מתבייש כך לקבל את פניו, הרי הרב הגאון יהודה צדקה בא אליך, קום לקראתו ותאמר לו ברוך הבא כראוי לעשות לחכמי ישראל, אך הוא לא הגיב. שאלתי אותו מדוע פניו כל כך נפולות, ולא רצה לומר לי, בטענה שאני ממילא לא מבין בדברים הללו. הפצתני בו שיאמר לי בכל אופן מה כואב לו, ולבסוף הוא סיפר לי כמעט בבכי ומתוך יאוש מוחלט שהוא ראה דרך החלון שעבר רכב מסוג 'וולוו' שהוא יוקרתי מאוד, וחלשה דעתו על כך שאין ב'אוסף המכוניות' שלו את הפריט הזה. כשמעתי כך אמרתי לדודי בא נלך מכאן, אין לנו מה לחפש אצלו, אותו אדם עני מרוד הוא! נזדעק אותו עשיר ואמר לי למה אתה מקלל אותי? אמרתי לו שזה לא קללה אלא שהוא באמת במצבו העכשווי עני מרוד ומסכן, וזאת משום שהוא מגיב כאונן אשר מתו

במעדו בתוך פניו ויפאל הנה אותם טמאים רצו והשתוקקו לקיים את מצוות קרבן פסח, ועמדו ובקשו בכל כחם, ולבסוף נענו והקב"ה צוה לעשות פסח שני. מכאן לומדים בעלי המוסר לימוד גדול לאדם. יש אנשים שרואים עצמם בלתי ראויים, ופחותים מאחרים שמצליחים בלימודם ובקיום המצוות, ונכנסים למצב של יאוש ושל חוסר אכפתיות. אך דבר זה טעות גדולה היא עד למאוד, ואין זה אלא עצת היצר שרוצה למנוע מעם ישראל להתעלות למעלות גבוהות. ואדרבה, אדם צריך לומר תמיד מדוע אני פחות מפלוני שלומד מצויין, גם אני רוצה להיות כמוהו, גם אני רוצה לקיים מצוות באותה התלהבות ובאותה שמחה כמו אלמוני, וכך יתעלה מעלה מעלה, ותמיד ישאף להתעלות. ואת זה לומדים מאותם טמאי נפש שצעקו למה נגרע, למה אנחנו פחות מהם, ולבסוף נענו. כך כל מי שצועק באמת ומעומק נשמתו שהוא רוצה להתעלות ולהצליח כמו גדולי ישראל, ייענה ויזכה לסייעתא דשמיא מיוחדת להצליח בעלייתו, ויכול להתפלל על כך בישמע קולנו.

שכר ועונש של קיום מצוות ללא גבולות

צריך לדעת שאין לאדם בעולם קנה מידה מתאים לדעת כמה שכר עצום ורב מגיע לאדם על קיום כל מצוה ומצוה שהוא מקיים, ואין אפשרות לתאר את גודל שכר לימוד התורה ששקולה כל מלה שלה כנגד כל המצוות כולם. הנה, מרים דברה במשה ונענשה, ולכאורה לא דברה עם איש מלבד אהרן ואין אדם בעולם ששמע מה שאמרה לאהרן? אלא "וישמע ה'". ועוד, שיכלה לומר למה שלא אדבר עליו, והלוא אני הצלתי אותו ואני גדלתי אותו וטיפלתי בו, וכי אסור לי לומר כמה מלות תוכחה!! אלא שהקב"ה אומר שכיון שבמשה דברה שבכל ביתי נאמן הוא, אין לדבר עליו כלל ועיקר.

כבוד גדול חלק לה המקום

מרים אחות אהרן נענשה ונעשתה מצורעת כשלג בגלל שדברה במשה. ועל מידת הכרת הטוב כלפיה לא דילגו, ועם ישראל המתין עד האסף מרים שבעה ימים ושבעה לילות. ויש להבין, הרי רש"י מביא ש"כבוד גדול חלק לה המקום" (עין במדבר יט, טו), ולכאורה היה צריך לומר שהעם כולו חלק לה כבוד, ומדוע כתוב שהמקום חלק כבוד? אלא הביאור הוא, שהרי עם ישראל לא נסעו ולא זזו ממקומם אלא על פי תנועת הענן, שאם עמד הענן במאונך - נסעו, ואם ישב הענן במאונך - חנו עם ישראל, וכך בכל מסעיהם. ובשעה שנצטרעה מרים התחיל הענן לנוע ולהתיישר במאונך, וכל עם ישראל ארזו את חפציהם כדי לצאת לדרך, אלא שהענן לא השלים את "עמידתו" ונשאר מעט "שוכב", וכשראו זאת בני ישראל עמדו וחיכו לראות אימתי יעמוד הענן במלואו ויתחילו במסעם, וכך עמד הענן שבעה ימים ושבעה לילות, וכל עם ישראל חיכו בגלל זה, על כן רש"י מביא שאת הכבוד "המקום" חלק ואח"כ עם ישראל.

ישמח משה במתנת חלקו

בתפילת שבת אנו אומרים "ישמח משה במתנת חלקו", ועל כך אומרים חז"ל שכשנתן הקדוש ברוך לעם ישראל את התורה הוא הוריד כתרים כפול ממניין עם ישראל כולו (שני כתרים לכל אחד ואחד) ונתן אותם למשה במתנה כי עם ישראל לא היו ראויים לקבלם אחרי שחטאו בעגל. ומשרע"ה לא רצה לקבלם, ואמר שהוא שמח במה שיש לו ודי לו בכך, וטען שאין הוא מסוגל 'לשחוב' כמה מליוני כתרים. אמר לו הקדוש ברוך הוא שכיון שהוריד אותם כבר לא יחזירם לשמים, ועל כן אמר משרע"ה שהקב"ה יתנם לעם ישראל לכבוד שבת, שאז מקבלים עם ישראל תוספת נשמה יתירה.

קול צופיך

מרת הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

בהעלותך - תשס"ג - מאת מרת הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

הדלקת נרות שבת בנפט

הרב בעל 'שולחן לחם הפנים' (ר' יעקב רוקח) דן בתשובה ארוכה האם מותר להדליק נרות שבת בנפט? ועונה, הנפט של פעם היה נפט שחור ואינו מזוקק וריחו רע, אבל הנפט שלנו הוא נפט לבן ומותר להדליק בו. וכשמדליקין בנפט לבן יש סכנה גדולה שמא ע"י הדלקה ידבק בכתלי הבית ומדליק את הבית (ולכן לא ישתמש בנפט לבן, ובפרט אם זה בנזון או ספירט שהם חומרים מסוכנים יותר) וכו', ועיין בשואל ומשיב שכולם בביכ"נ מדליקין בנפט לבן, וגם ראיתי בביכ"נ ק"ק בית אל שמדליקים בשמן הגז הזה (בנפט) בליל שבת, כי כל הלילה יושבים ולומדים במשמרות בליל שבת (ואמנם שינה בשבת תענוג אך צריך גם שיהא קול התורה נשמע) וזה דולק עד צאת השמש ביום שבת. ולפעמים יוצא מזה ריח רע אשר נפש האדם קצ' בהם, וכאשר ניסינו כמה פעמים נסיונות לא הועלנו שום דבר. ופעם אחת ביום שבת בעת העמידה כמעט סכנת נפש ונשפך הנפט וכו' ומיד ציוונו לגוי שיבוא ויצילנו וכו' פשיטא דשרי להדליק בנפט הזה בשבת, אלא ודאי שברור להם חכמי ורבני ירושלים עם חכמי רבני המקום הנורא (בית אל) דשרי להדליק בנפט לבן, ובלבד שיהא בכלי המיוחד לו. וכיון שנשמר במכונות וזכויות שמכסים בהם ועושים עליהם כעין הברגה, ועתה מותר באופן לכולהו רבוותא התירו להדליק בנפט שהוא גאז באופן הנזכר וכן בבית.

ואעפ"כ נפסק בשו"ע שלהדליק בשמן זית מצוה מן המובחר (עיין סי' רס"ד סעי' ו', ועיין שם לכה"ח ס"ק ל"ו עד ל"ט ולמשי"ב שם ס"ק כ"ג).

כיום, אין נוהגין להדליק בנפט.

בשבת צריך להזהר שהתבשיל המונח על הגז לא יגע באש, כי לדעת מרן יש בזה הטמנה.

ואם אדם גר בבנין משותף שבו ישנה מערכת גז מרכזית, לעיתים כשכל בני הבנין משתמשים בגז, אז לחץ הגז בבית הפרטי יורד, וממילא השלהבת של האש יורדת מעט. אבל אם רק הוא לבדו משתמש, להבת הגז גבוהה, ועל כן לענין שבת יבדוק את גובה השלהבת שלא תיגע בסיר, לא בזמן שכל או רוב בני הבנין משתמשים בגז, אלא בזמן שהמשתמשים בו מועטים (עיין לשו"ע סי' רנ"ג סעי' א' בסופו).

הרצאה להחכים ידרים – חכמה וקדושה דרך המנורה

אומרים חז"ל: "הרצאה להחכים ידרים, והרצאה לעשיר יצפין" (עיין ב"ב דף כ"ה ע"ב), מנורה בדרום - ושולחן בצפון. ואם רוצה אדם להתפלל על פרנסתו יעמוד כשפניו למזרח אבל יטה מעט לצפון, ואם רוצה להתפלל על חכמה, יעמוד בצד מזרח ויטה לצד דרום, וזאת כמאמר הנ"ל (עיין שו"ע סי' צ"ד סעי' ב' ולחוננים עליו).

אמר הקב"ה לאחר: "חייך, שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות" (עיין רש"י פרק ח', א'), המנורה שקיבלת תמורת הקרבנות, דע לך, שדרכה יורדת חכמת התורה, והיראת שמים והקדושה לעם ישראל, הרצאה להחכים ידרים. ואמנם הם הקריבו קרבנות, אבל אתה אהרן מוריד חכמה קדושה וטהרה.

כתוב שהיוונים נכנסו להיכל הם טמאו את כל השמנים, וחז"ל אמרו

מוטל לפנינו בגלל שאין לו עוד איזה רכב - והעושר ממנו והלאה, כי אדם עשיר כזה אין לו מהעושר שלו ולא כלום.

העושר האמיתי נמצא אפילו אצל עניים מרודים ששמחים בפתם הדל, ואין עשיר כמותם, כי הם לעולם לא ייעצבו בגלל חסרון דבר מה שאין אצל שכנם.

הדלקת נרות שבת – מצוה על האשה

ישנו חיוב להדליק נרות לכבוד שבת בערב שבת – האם חיוב זה על האיש או האשה? והאם ישנו חיוב להדליק נר לכבוד שבת או שיהא אור בבית לכבוד שבת, למשל נר שהודלק ביום שישי בבוקר? הדלקת הנר היא מצוה וזכות ראשונית של האשה, כיון שהיא כיבתה אורו של עולם, וזאת למרות שהחיוב להדליק נרות שווה לאיש ולאשה.

והנ"מ היא, אם שחט עוף והדם נשפך על הקרקע ורוצה לכסותו, ובא חברו וכיסה את הדם. אמר השוחט לחברו: תשלם לי עשרה זהובים, מכיון שמצוה זו היא זכותי ושייכת לי. ועל כן אם הבעל רוצה לקחת מצוה זו מן האשה האם עליו לשלם לה תמורת זה? ואין הבעל יכול להדליק את הנרות אלא אם אשתו אינה בבית או שאינה יכולה להדליק.

וטוב שהבעל יכין את הנרות וידביק אותם או את פתילות השמן (בא"ח שם ו'). ויש שמדליקין את הפתילה ומכבים אותה מע"ש, כדי שיהא לאשה קל להדליקה, והאש תיתפס מיד (ועיין לכה"ח סי' רס"ג ס"ק כ'), כ"א שלפי שער הכוונות על הבעל להכין את הנרות).

כשהאשה מדליקה נרות שבת בנרות שעווה רגילים, הפתילה בהם היא ארוכה, ובעת ההדלקה השלהבת יורדת מעצמה עד לפראפין של הנר, דהיינו, הנר דולק מעצמו, ועל כן האשה צריכה להניח ידה עד שתגיע למקום הנר.

כתוב בגמרא במסכת שבת שאשתו של רב יוסף היתה מאחרת ומדלקת. אמר לה רב יוסף: תניא לא ימוש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה, מלמד שעמוד ענן משלים לעמוד האש, ועמוד האש משלים לעמוד הענן. סברה לאקדומה (פירש"י להקדים ולהדליק מבעוד היום גדול). אמר לה ההוא סבא: תנינא, ובלבד שלא יקדים ולא יאחר. והסביר רש"י, אם יקדים או תקדים להדליק מוקדם "דלא מינכרא שהוא של שבת". ואילו הרמב"ם הבין שכאן מדובר בהדלקת נרות חנוכה, ומזה למד שלא מדליקים נרות חנוכה אחרי חצי שעה מהשקיעה או מצאת הכוכבים (עיין רמב"ם פ"ד מהלכות חנוכה הלכה ה'). ועיין למגיד משנה (שם) וז"ל: "ומה שכתב רבנו לא מקדימין ולא מאחרין, יצא לו ממה שאמרו שם (שבת כג ע"ב) תנא ובלבד שלא יקדים ולא יאחר, והוא מפרשה לנר חנוכה". היינו, לאפוקי רש"י שהסביר שזה הולך לענין הדלקת נר שבת.

ובכל אופן נפסקה הלכה בהלכות שבת סי' רס"ג סעי' ד': "לא יקדים למהר להדליקו בעוד היום גדול, שאז אינו ניכר שמדליקו לכבוד שבת, וגם לא יאחר וכו'. ואם רוצה להקדים מותר, ובלבד שיהא מפלג המנחה ולמעלה שהוא שעה ורביע קודם הלילה". והוסיף הרמ"א (שם): "שאם היה לו נר דלוק מבעוד היום גדול, יכבנו ויחזור וידליקנו לכבוד שבת" (ועיין שם למשי"ב ולכה"ח, ועיין לכה"ח שם ס"ק ל', לא, לב).

קול צופיך

מנן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

בהעלותך - תשס"ג - מאת מנן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

ויקרא. כי יצר הרע אינו יכול לסבול מי שמקיים מצוה ויש לו גונדא דילה, חיילים העוזרים לו בכך. אך אל יבוש אדם מפני המלעיגים עליו.

על פי ה' ביד משה

בפרשה כתוב שכשהיו נוסעים ממקום למקום, היה משה רבנו עומד ואומר את הפסוק "קומה ה' ויפוצו אויבך וינסו משנאיך מפניך. ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל" (במדבר י', לה - לו), דהיינו אמר זאת בפיו.

ואילו מאידך כתוב שכשהיו רוצים לצאת היה זה עפ"י ה' - "אשר דיבר ה' ביד משה".

הגמרא בברכות אומרת (ס"ב ע"א): שהרוצה לקנח את עצמו לא יקנח באצבע, כיון שמראים בה טעמי התורה. והסביר רש"י: 'נגינות טעמי המקרא של תורה נביאים וכתובים, בין בניקוד שבספר, בין בהגהות קול ובצלצול נעימות הנגינה של פשטא ודרגא ושופר מהופך, מוליך ידו לפי טעם הנגינה, ראיתי בקוראים הבאים מארץ ישראל, עכ"ל.

וה"ה כאן כשבא משה רבנו כתוב 'ביד משה' - היה מורה להם באצבעו מתי לנוח ומתי לנוע.

"וינסו משנאיך מפניך"

כותב רש"י בפרשתנו: "משנאיך - אלו שונאי ישראל שכל השונא את ישראל שונא את מי שאמר והיה העולם שנאמר (תהלים פג) ומשנאיך נשאו ראש, ומי הם על עמך יערימו סוד".

מי שבא ועושה צרות לעם ישראל ומזיקם, אין לו אמונה בבורא עולם, ולא משנה אם מזיק זה הוא יהודי או גוי.

ולפני כן אומר רש"י (במדבר י', לה): "ויפוצו אויבך - המכונסין, וינסו משנאיך - אלו הרודפים".

לעיתים המחבלים עושים את צרותיהם בלילה, ולעיתים הם באים והורגים בגלוי. אנו אומרים לרבנו של עולם, אלו הם שונאיך, שהרי נתת לנו את אר"י, וכל מי שנוגע בעם ישראל הרי הוא כנוגע בבבית עינו של הקב"ה. ואין לנו זמן לראות עד שתתמלא הסאה שלהם, ולדעתנו כבר היא התמלאה, והקב"ה ידבר שונאינו תחתינו.

וכתוב "ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל" - גם האדם הרחוק ביותר מתורה, כשהוא נמצא בצרה מיד הוא צועק אלוהי רשבי ענני, אלהא דרבי מאיר ענני, רבשי"ע ענני, ובתפילתו זו הוא כביכול מוריד מעליו את לכלוך החטאים שדבק בו, וחוזר לנשמה שנתתי בי טהורה היא.

אנו מבקשים מהקב"ה שיאבד וישמיד את כל הקמים עלינו לרעה, ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו והיתה לה' המלוכה, בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן

*רוצים לקבל קול צופיך באמייל כל שבוע !!

שלחו לנו בבקשה באמייל ל- webmaster@harav.org

www.harav.org

שגם את המנורה טמאו, וכשבא יהודה המכבי וראה את המנורה טמאה, הרים קולו בבכיה. ולאחר מכן עשו מנורה מעופרת ובה הדליקו, עד שטיהרו את המנורה. ומדוע טימאוה היוונים? (עיי' למחרש"א שבת דף כא חדושי אגדות ד"ה וטמאו).

אלא אומרים היוונים, אנו יודעים מהי סגולת המנורה, שהיא מורידה חכמה וקדושה לעם ישראל, וע"כ אנו רוצים לטמא את התורה, ולהכניס בה רפורמה ותיקונים.

וכשמצאו שמן זית זך כתית למאור חתום בחותמו של כהן גדול, זה סימל את התורה שאינה משתנית, וממשה רבנו עד היום התורה לא השתנתה. ואם אדם אינו מבין את התורה זו אשמתו ועליו להתעמק יותר בהלכה ולהשתדל יותר ויותר. וכדברי ר' יונה (בעל ישערי תשובה) בפירושו לפרקי אבות) שכל שהאדם יקפיד בלימוד תורה שנה או שנתיים בהלכה אחת, לדעת פרטיה ודקדוקיה, חשוב הדבר מאד.

וזאת כדברי הרמב"ם: רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות - נשאלת השאלה לשם מה הרבה להם? אלא הפשט הוא: כשאדם הראשון קיבל מצוה, וחטא, אז הוא נכשל בקיום המצוה שה' נתן לו. אבל לנו יש מצוות נוספות.

ואם אדם מקיים מצוה אחת בדקדוקיה וחומרותיה, הדבר חשוב מאד וזכותו גדולה (עיי' הרמב"ם בפירוש המשניות).

הדלקה בזר

הרמב"ם כותב שהדלקה בזר כשרה. אבל לדעת הרמב"ן ועוד פוסקים שהדלקה כשרה רק בכהן.

ולכאורה, כיצד פוסק הרמב"ם שהדלקה בזר כשרה, הרי אמר לו ה' אל משה "דבר אל אהרן?"

אלא ההדלקה הראשונית, היסודית, היא של אהרן, אבל במשך הזמן גם הדלקה בזר כשרה.

האדמו"ר מחב"ד ע"ה פירסם פעם בחנוכה שצריך להדליק נרות בכל מקום בעולם, וחלק טענו כנגדו שזה חילול ה', וזה גורם לאנטישמיות, אך הוא לא חש לזה אלא לפירסם הנס. ופעם אחת היינו צריכים להדליק נרות חנוכה בכותל המערבי, והאדמו"ר רצה לראות זאת בלווין, אך פה בארץ ישראל השקיעה היא לפני אמריקה. ואמרו לי להדליק בכותל המערבי בשעה עשר בלילה, אך אמרתי שאינני בא, אלא אם יהיה מנין שלא התפללו ערבית ויתפללו שם, אז אני אדליק מדין ביכ"נ. ואמרתי שכשיבוא המשיח ויאמר שההלכה היא כמו הרמב"ם שהדלקה בזר כשרה, ויבוא הרמב"ם ויאמר הלכה כמותי, ובשמים יאמרו מי ידליק כעת? ויאמרו לאדמו"ר מחב"ד שידליק. ובא אחד וסיפר שכשהאדמו"ר מחב"ד שמע זאת, הוא ביקש לראות את הוידאו על כך, והראו לו, והוא נהנה מכך מאד.

פעם היתי בז'נבה, והייתי צריך להדליק נרות חנוכה בגן העיר, ועל ידי היה עץ אשוח עם מנורות של יום אידם, וביקשתי שישוּבו את החנוכיה כך שהעץ יהא מאחורי גבי, ואז יהיה אפשר לברך (כמו לענין ברכה מול אשה הלבושה שאינה בצניעות, שישב את פניו ויברך. ואם אדם נוסע באוטובוס ורוצה לקרוא תהלים או ללמוד גמרא ויושבת לפניו אשה לא צנועה, ישים את הספר מול עיניו

www.harav.org

website@harav.org